

Societat

Emergència sanitària

Ens poden obligar a vacunar-nos de la covid?

Els juristes alerten d'una possible allau de requeriments judicials per imposar la vacunació en empreses o col·lectius concrets

MAYTE RIUS
Barcelona

L'arribada de la vacuna ha desencadenat moltes esperances sobre el final de la pandèmia, però també la controvèrsia sobre els seus riscos i, sobretot, un debat complicat, en termes jurídics, sobre la seva possible obligatorietat, sigui de manera generalitzada o en àmbits concrets, com el laboral.

El debat sobre les vacunes i la seva exigència com a requisit per accedir a determinats serveis o activitats, com guarderies o escoles, no és nou ni exclusiu d'Espanya, però ara el coronavirus posa tota la societat davant el dilema de vacunar-se o no. I sorgeixen molts dubtes: Tenim dret a rebutjar la vacuna? Ens poden obligar a vacunar-nos? I si el govern no ens hi obliga, pot exigir una empresa que es vacuin els seus treballadors?

Si un treballador es vacuna i el seu company de taula no, podrà demanar que el canviïn d'ubicació per protegir la seva salut perquè la

Ara bé, arribats a aquest punt sorgeix la controvèrsia entre els experts en Dret sobre si cal aprovar una llei orgànica o n'hi hauria prou amb un decret llei que establis l'obligatorietat de la vacuna, les sancions per a qui no se la posi i les possibles excepcions.

Alguns experts en Dret Administratiu asseguren que "la vacunació obligatòria té cabuda constitucional a Espanya, però la regulació d'aquesta vacunació està molt fragmentada i remet a la llei de Bases de Sanitat Nacional del 1944, de manera que per limitar drets fonamentals caldria una llei orgànica que aportés més qualitat jurídica i claredat sobre si, en el cas de la vacuna de la covid, es donen els criteris de finalitat legítima en nom de l'interès general i proporcionalitat, i per a això caldria veure quines certes hi ha sobre la immunitat de grup que es pot aconseguir amb les vacunes actuals".

Referent a això, Fabiola Leyton, col·laboradora dels estudis de Dret de la UOC i investigadora de l'Observatori de Bioètica i Dret de la UB, apunta que els serveis de salut d'alguns països (entre els quals,

normativa actual en matèria de salut pública ja habilita el Govern a prendre mesures en cas d'un problema rellevant com l'actual pandèmia, i subratlla que, a més, el concepte "obligatori" és molt extens i, referit a la vacunació, no sempre cal entendre'l com que et forçaran a injectar-te. "Hi ha altres maneres de coerció i coacció: es pot posar una multa, dir que

perdràs la feina si no et vacunes o limitar l'accés a determinats llocs, i això també serà una manera d'imposar la vacunació", comenta.

Però, si el Govern diu que la vacunació de la covid és voluntària, empreses del sector privat o altres administracions poden exigir que un estigui vacunat?

De Miguel ho veu complicat i no creu que sigui bona idea. Opina

que si el que es vol és "animar" a vacunar-se, plantejaria menys problemes premiar o pagar diners a qui es vacuni per la seva actitud solidària amb la resta, perquè "aquí no es podria qüestionar que es vulneren drets fonamentals".

L'advocat Didac Coll, soci director de Coll Silveira Advocats, en canvi, creu que el fet que la vacunació sigui voluntària no impedeix que les administracions o algunes empreses puguin exigir vacunar-se, tot i que per això acabaran necessitant una resolució judicial. Perquè, diu Coll, més enllà del dret de qui no es vol vacunar, cal pensar en el dret de la resta, de qui sí que es vacuna.

"Puc deixar d'anar a la feina si el del costat no es vacuna perquè no vol? Si algú que no s'ha volgut vacunar s'encomana i s'ha de continuar pagant? L'administració l'ha de compensar abonant la baixa? Si no s'exigeix estar vacunat per viatjar i algú vacunat demostra que es va encomanar en aquell viatge (la immunitat no és total) pot exigir danys i perjudicis? No sé la resposta a aquestes preguntes, però sí que són situacions i conflictes que

El marc normatiu espanyol permet obligar la població a vacunar-se en nom de l'interès general

immunitat de la vacuna no és del 100%? Les escoles, les universitats, els teatres, les companyies aèries, un restaurant... podran exigir que estiguis vacunat per accedir a les seves instal·lacions?

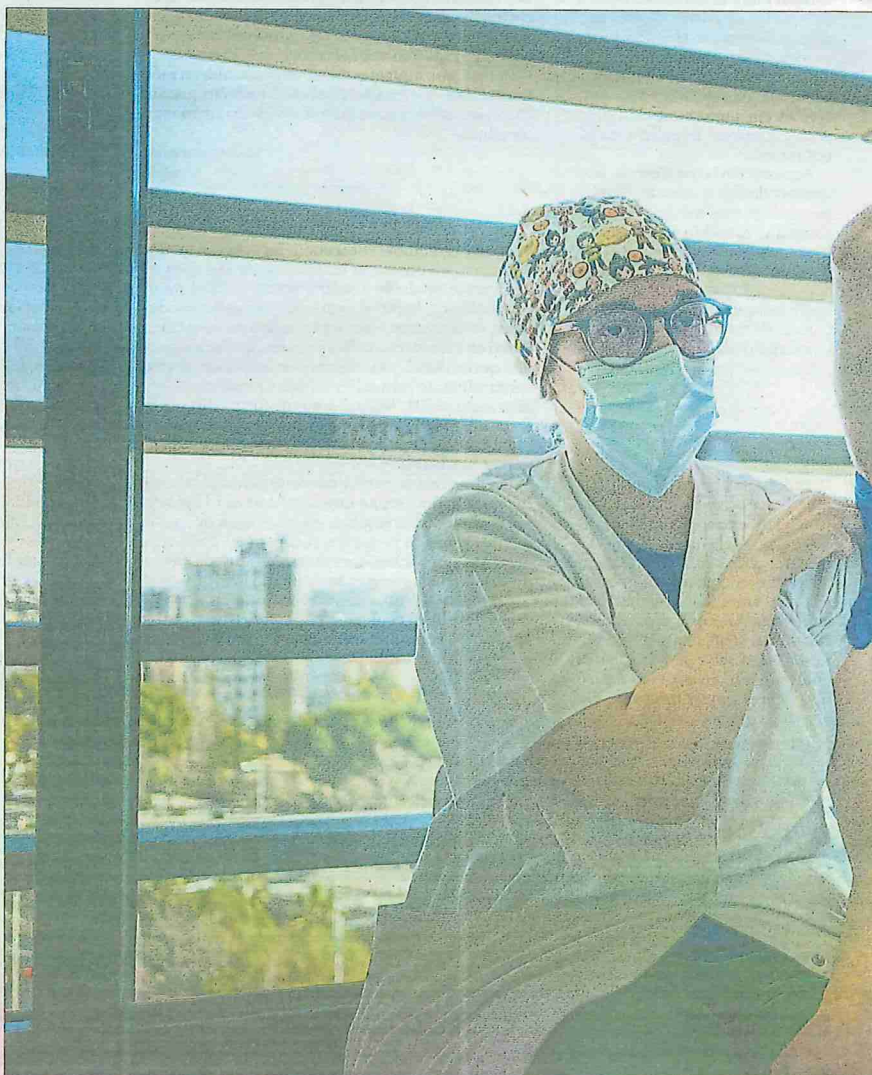
Ara com ara, la vacuna de la covid no és obligatòria i el Govern, per boca del ministre Salvador Illa, ha assegurat que la vacunació serà per a qui ho desitgi, tot i que seguint l'ordre de prioritats que fixin les autoritats sanitàries. Tot i això, el marc normatiu espanyol sí que permet, segons diversos juristes consultats, obligar la població a vacunar-se per l'interès general. Per tant, si la vacunació voluntària no arribés als nivells requerits per a la immunitat de grup o si canviessin les circumstàncies de la pandèmia, el Govern podria modificar el criteri i establir per llei l'obligació de vacunar-se de la covid.

Sent voluntària, es pot exigir que algú es vacuni en benefici dels altres i un jutge ho pot imposar

el Regne Unit) no classifiquen el coronavirus com a malaltia greu o altament contagiosa perquè la taxa de letalitat és baixa i el risc de morir està molt lligat a l'edat, cosa que podria dificultar la imposició de la vacuna.

Teresa Ezquerro, advocada d'Abencys, apunta que la Llei 41/2002 regula l'autonomia del pacient, per la qual cosa "la regla general en el dret espanyol atén la no-obligatorietat de la vacunació", tret que es dugués a terme una modificació legislativa a l'empara del disposat en la llei orgànica de l'estat d'alarma, excepció i lloc, del 1981, que faculta les autoritats a adoptar normes per a la lluita contra les malalties infeccioses.

Iñigo de Miguel, del grup d'investigació de la Càtedra de Dret i Genoma Humà de l'UPV/EHU i expert en Dret Públic, opina que la

Els drets de les persones immunitzades

es plantejaran", reflexiona Coll.

I recorda que ja hi ha casos previs en què un jutge ha imposat la vacunació obligatòria d'un grup de persones o ha avalat que es veti l'accés a algú per no estar vacunat tot i que la vacuna no fos obligatòria. Fa deu anys davant un brot de xarampió que s'estava descontrolant, la junta d'Andalusia va decidir la vacunació forçosa dels nens d'una zona de Granada i, davant la negativa d'alguns pares, un jutge va autoritzar que les forces de l'ordre acompanyessin el personal mèdic per vacunar-los.

"Per tant, si les autoritats sanitàries d'una comunitat tinguessin un municipi, una residència o una escola amb un brot fort de covid que posa en risc la població més vulnerable, podria imposar l'obligació de vacunar-se si aconseguix una ordre judicial que ratifiqui que la seva resolució és necessària i proporcionada", opina Coll.

Un altre exemple. El 2019 un jutge va donar la raó a una guarderia municipal que impedia de matricular-se un nen perquè no tenia al dia la cartilla de vacunació. En la sentència la magistrada va deixar clar que el dret a accedir a una

■ En el debat sobre la vacuna de la covid, habitualment el focus es posa en la llibertat per vacunar-se o no, en el dret a rebutjar la vacuna. Però alguns juristes enfatitzen que també cal tenir en compte els drets dels que sí que es vacunen, de les persones immunitzades.

"Si vostè no pot encomanar el virus és summament difícil justificar la restricció d'alguns dels seus drets, sobretot el dret fonamental a la llibertat de moviments, avalat tant per la Constitució com pel Conveni Europeu de Drets Humans; és molt difícil emparar una limitació de mobilitat sobre

la base d'evitar conductes temeràries per part de terceres persones" (els no vacunats), assegura Iñigo de Miguel, investigador d'Ikerbasque i expert en dret i bioètica.

Per això De Miguel creu que, a mesura que avanci la vacunació i la pandèmia, caldrà identificar qui pot propagar la covid i qui no, per evitar restringir els drets de qui no representa una amenaça per a la salut pública. Però no pensa que la solució sigui exigir un carnet de vacunació.

"Em sembla més bona idea el que s'ha proposat a Israel: una espècie de passaport

verd perquè qui pugui demostrar que no és contagiós —per una PCR recent, perquè ha passat la malaltia i està en període d'immunitat, perquè està vacunat...— pugui accedir lliurement a tota una sèrie d'activitats i recintes", apunta. Dijous la presidenta de la Comissió Europea, Ursula von der Leyen, va donar suport a una iniciativa del Govern grec per permetre a les persones vacunades de viatjar lliurement, i va defensar la necessitat de disposar d'un certificat de vacunació que sigui reconegut en tots els estats que integren la Unió Europea.

cuniar els avis si els seus familiars s'hi oposen. Es preveu, doncs, que a mesura que avanci el procés de vacunació en altres col·lectius de població, augmentin els conflictes i les reclamacions judicials, sobretot en l'àmbit laboral.

Pere Vidal, professor de Dret Laboral de la UOC, assegura que, amb caràcter general, la legislació actual impedeix que les empreses puguin imposar la vacunació als treballadors (vegeu informació de la drete), però es podria establir l'obligatorietat per a alguns col·lectius més exposats al risc. Vidal recorda que els tribunals j'aven obligar els pilots de línies comercials a vacunar-se per entrar en països africans, per sentència, tot i que en aquest cas no era perquè ho exigissin les empreses on treballaven sinó per una imposició de país.

Per això alguns juristes reivindiquen una llei específica de vacunes que, més enllà d'establir si la de la covid és obligatòria o no, aclareixi en quines activitats pot ser requisit estar vacunat, quines excepcions s'admeten... a fi de reduir la conflictivitat i l'allau de requeriments judicials que ja es preveuen.■

guarderia dels pares que no volien vacunar el seu fill no podia ser superior al dret a la salut de la resta de nens.

Per això Coll —que va portar la defensa de l'ajuntament i la guarderia— creu que, tot i que la vacunació no sigui obligatòria, ens podran obligar a vacunar-nos si es

creu que no fer-ho posa en risc la salut d'altres i un jutge ho ratifica. De fet, fa tot just una setmana un jutge ha obligat a vacunar una persona gran dependent que viu en una residència de Santiago de Compostel·la malgrat la negativa de la seva filla a fer-ho. "Vacunar pot comportar un risc, però no fer-

ho, també; es tracta de posar a la balança els dos riscos i optar pel menor, cosa que per a una persona de 84 anys és vacunar-se", ha assegurat el jutge.

La Fiscalia de Sevilla ha facilitat a les residències de persones grans de la zona un formulari perquè reclamïn als jutges que obliguin a va-

Cinc claus sobre la vacuna en l'àmbit laboral

Fabiola Leyton, experta en bioètica, assegura que, tot i que imposar la vacuna pugui tenir cabuda legal, no és desitjable, tret que es presentessin situacions greus de perill per a tota la població. El desitjable, diu, seria que les autoritats donessin informació clara, veraç i oportuna sobre les vacunes, sobre la immunitat i sobre la pandèmia perquè el gruix de la població optés voluntàriament per vacunar-se, conscients que si no ho fan posen en perill la comunitat. "La tensió entre l'autonomia individual i el bé col·lectiu no sempre s'ha de resoldre a favor de l'individualisme llibertari", defensa.

En tot cas, Leyton deixa clar que, amb l'actual legislació, no més les autoritats sanitàries podrien establir tal obligació, mai empreses privades. "Les companyies aèries ara exigeixen PCR per viatjar, però perquè les autoritats sanitàries d'aquells països ho han regulat així; i el mateix hauria de passar amb la vacuna", exemplifica.

Teresa Ezquerro, advocada d'Abencys, coincideix que amb la legislació actual un empresari no pot obligar un treballador a vacunar-se, tot i que sí que pot oferir a la seva plantilla la vacuna de manera voluntària. Per això apunta que, aquells empresaris que vulguin que tota la seva plantilla s'immunitzi per evitar riscos de salut pública, hauran de requerir judicialment els treballadors perquè es vacunin i seran els jutges els qui decideixin en cada cas segons les circumstàncies concretes.

Respecte a la cabuda que té la vacuna de la covid en l'actual legislació laboral, el professor de la UOC Pere Vidal destaca cinc aspectes clau:

1. Sempre voluntària. L'empresari no pot imposar la vacunació

obligatòria ni el treballador pot exigir a l'empresa que l'hi proporcionï.

2. Oferiment pagat. El que sí que pot fer l'empresa és informar dels pros i contres de vacunar-se i oferir-se a fer-se càrrec de les despeses de la vacunació dels seus treballadors. El treballador és lliure d'acceptar o no.

3. Negativa a canvis. No està permès, ni per part del treballador ni de l'empresa, un canvi en la manera de treballar a causa del coronavirus o la falta de vacuna. Per exemple, el simple temor d'un treballador a contagiar-se no és "prou causa" per decidir no anar al seu lloc de treball i teletreballar.

4. Prohibició de donar dades. L'empresa no pot fer un registre de dades de vacunació dels treballadors ni en l'àmbit intern ni en l'extern, i seria "desproporcionat" —diu Vidal— que portés un registre de vacunats.

5. Sense informació dels candidats. Al candidat a una ocupació tampoc no se li pot exigir que es vacuni, ni demanar-li informació al respecte. "No es poden sol·licitar dades de caràcter personal en els processos de selecció de personal" i fer-ho pot comportar sancions de fins a 187.000 euros, conclou l'expert en Dret Laboral de la UOC.

Atès que les vacunes s'han començat a rebre i a posar molt recentment, aquests temes encara no s'han plantejat a les empreses, però els advocats d'Abencys, especialitzats en assessorament empresarial, pronostiquen que a mesura que el procés avanci la qüestió es plantejarà en moltes companyies i començaran a arribar els requeriments perquè jutges i tribunals ho resolguin.■

La nova vacuna
Una treballadora sanitària és vacunada ahir a l'hospital de Sant Joan de Déu de Barcelona amb la nova vacuna de la farmacèutica Moderna

DANI DUCH

